

Johannekselainen 1950–2020

Kaukana kukkuvat käet

On mittumaarin aika, kaunis heleä kesä. Kesä täynnä unelmia, odotusta, kaipausta.

Värit loistavat yltäkylläisinä. Huikaiseva vihreys kaikkialla. Punainen tupan kaiken rehevyyden keskellä ikään kuin toivottaa kulkijan tervetulleeksi.

Istun pihapenkillä nojaten vanhan, harmaantuneen aitan seinähirteen. Sen lämmin hyväily kuiskii menneistä vuosikymmenistä omaa tarinaansa.

Suljen silmät ja näen edesmenneet asujat kulkemassa pihapolkuja. Karjan kutsuhuudot ja airojen kolke järveltä

kantautuvat korviin. Metsän reunassa kielot availevat nuppujaan. Hennon siniset orvokit ja keltavuokot kuin taivaalta pudonneet tähdet herkistävät polkujen pientareita.

Pihan laitamilla omenapuut peittyvät valkoiseen kukkapilveen.

Sireenit aukovat silmiään ja täyttävät tienoon huumavalla tuoksullaan.

Ihmeellistä! Aina yhtä kaunista joka suvi.

Meillä on hyvä Jumala. Kiitossävelet kumpuavat rinnasta ja haihduttavat maalliset murheet.

Jossain kaukana kukkuu käki. Havahdun mietteistäni ja alan laskea. Yksi, kaksi, kolme.... Mitä ja miksi lasken kukuntoja ? En enää nuoruuden vuosia rakastetun kohtaamiseen. Laskenko vuosia joita saan vielä viettää täällä luonnon hiljaisuudessa rakkaitten muistojen ympäröimänä ?

Kuljen aatoksissani kohti tuttua pirttiä. Narajava kynnys tuntuu turvalliselta jalkani alla.

Vastaan huokuu rauha ja hiljaisuus. Vain seinäkello tikittää aikaa. Askeleeni kulkeutuvat poikki leveitten lattialankujen, yli raitamattojen vanhalle penkille muurin kupeeseen.

Yksin, mutta en kuitenkaan yksin. Seuranani jo tuonen tuville siirtyneet asujat. Täällä aika menettää merkityksensä. On vain rauha ja hiljaisuus. Onni, onnellisuus. Se kulkee värisyttäen ihoani ja täyttää mieleni.

Lämmin muuri selkää vasten raukaisee. Eteeni nousee kuva kaukaa menneisyydestä.

Tuolla isä veistää kirveen vartta ja lapsi kerää iloiten kiekkurat lattialta. Äiti alustaa taikinaa puisessa tiinussa ja painaa lopuksi kämmensyrjällään ristin merkin toivoen siunausta..

Näinkö unta ? En, valveunta vain. Avatusta ruutuikkunasta leyhähtää tuulenhenki liikuttaen verhoja.

Pesäpönttötiainen laulaa pihlajan oksalla riemullisia säveliään ja herättää uneksijan.

Jokaisesta tuvan ikkunasta avautuu maisema. Jokaisesta maisemasta voisi maalata taulun tai kirjoittaa kirjan. Ne puhuisivat kieltä jota vain vanhat hirret ymmärtävät.

Nousen ja jätän omat jalanjälkeni kynnyselle.

Päivän kaari on laskeutunut iltaan. Aurinko kultaa taivaanrantaa hehkuvan oranssina.

Hoikat haavanrungot piirtyvät siluettina värikylläistä taustaa vasten. Kohta laskeutuu sametinpehmeä kesäyö kaiken ylle. Ihmismielessä asuu kaipa

– Ella Heino –

Muistomerkit siirretty kirkonmäeltä

Johannes-Seuran vuonna 1992 pystyttämä muistoristi sekä sen vierellä oleva muistokivi on yllättäen siirretty kirkonmäeltä kilometrin päähän hautausmaalle. Sijoituspaikka on talvisodan sankarihautamuistomerkin lähellä, siihen liittyvällä suojelualueella. Seura on ryhtynyt selvittämään tilannetta ja erityisesti sitä, onko siirto tilapäinen ja palautuvatko ne kirkonmäelle.

Puheenjohtaja **Janne Aso** toteaa seuralla olleen pitkään hyvät suhteet ja sopimukset venäläisten paikallistahojen kanssa. Tähän mennessä saadussa tiedossa on viitattu siihen, että muistoristi ja muistokivi olisi siirretty turvaan ortodoksikirkon rakennustöiden johdosta, mutta kirkon rakentaminen on keskeytetty rahapulan takia. Toimenpiteestä ei annettu ennakotietoa ja puheenjohtaja huomauttaa siirron olevan vastoin Suomen ja Venäjän valtioiden välistä sopimusta suomalaisten muistomerkkien vaalimisesta ja kunioittamisesta sekä vastoin Johannes-Seuran ja Sovetskin ortodoksikirkon välistä sopimusta kirkonmäen alueesta.

Janne Aso toivoo asiaan tulevan selvyyttä yhteistyön pohjalta. Yhteyttä on jo otettu Sovetskin hallinnon ja ortodoksikirkon edustajiin. Yhteydenottoja jatketaan myös Suomen valtion edustajiin sekä Venäjän valtion virallisiin toimijoihin.

Lehden taiteovaiheessa Sovetskin aluehallinnon johtaja **Andrey Nekrasovilta** on tullut kirje, jonka mukaan kristilliset muistomerkit on siirretty rakennustyömaan ja siihen liittyvän valmistelun yhteydessä turvallisuuden varmistamiseksi ja muistomerkkien vahingoittuminen estämiseksi. Viestin mukaan muistomerkit on siirretty väliaikaisesti rakennustöiden ajaksi.

Juhlavuoden kilpakirjoituksista

Yllä julkaistu kesäntuoksuinen ja muistoja rakentava kirjoitus on viime vuodenvaihteen kilpakirjoituksen satoa. Se on tarkoituksella sijoitettu tällaiseen pimenevään ja hiljenevään vuodenaikaan tuomaan tunnelmia menneestä ja odotuksia tulevasta. Se on samalla esimerkki monipuolisesta sielunmaisemasta, joka kirjoituskilvan aineistosta on tullut vastaan. Olemme vuoden mittaan julkaisseet saadun materiaalin lähes kokonaan, mutta jää siitä vielä siemeneksi tulevallekin vuodelle.

Kirjoituskutsu antoi aiheille ja lähestymistavalle väljyyttä: ”Aihe on vapaa, samoin kirjoituksen pituus tai tyylilaji. Voit rustata runoakin tai liittää mukaan kuvia, piirroksia mielesi mukaan.” Sen

mukaisesti materiaalia on myös saatu – on runomittaa ja runoa vähemmällä mitalla, on omakohtaista muistelmää, suvun tarinaa, henkilöhistoriaa yleisemmin, kuvausta rajojen takaa niin

sotalapsena Ruotsissa kuin nykypäivän kokemusta Karjalankannaksen kujasilta. Enempää ei voisi toivoa – tai voisipä sentään. Meillä oli kaksi sarjaa: tällä vuosituhanella syntyneet nuoret sekä

viime vuosisadalla syntyneet ikinuoret. Kaikki osallistuneet olivat tätä ikinuorten sarjaa ja voisi toivoa kirjoittajiemme joukkoon tulevan myös nuorempia edustajia. Ottakaa se haasteeksi ja katsokaa ympärillenne, ketä rohkaista mukaan ilman kilpakirjoituksiakin.

Lehtitoimikunta kiittää lämpimästi kaikkia osallistuneita. Olemme päättäneet lähettää jouluksi luettavaa teist kahdelle: **Ella Heinolle** sekä **Mirja Kontulalle**.

Muistetaan lehteä kirjoituksin myös tulevina aikoina, sillä lehti on yhdysiteeksi tarkoitettu ja sen kautta tavoittamme toisemme erikoisemmissakin oloissa.

TÄS LEHES:

Ajankohtaista jäsenmaksuista

s. 2

Kirjavaa Viipuria

s. 4

Uutta vanhaa Uuraasta

s. 8

Raimo Tikka 70 vuotta

Kolmantena lokakuuta **Raimo Tikka** täytti 70 vuotta. Tätä juhlittiin perheen seurassa Karlstadissa. Raimon vanhemmat **Reino** ja **Ilona** ovat Tikkan kylästä, ja hän on neljästä sisaruksesta nuorin.

Raimo syntyi Lahdessa 1950, jossa perhe silloin asui Ilonan äidin Ainin ja tämän siskon **Lahjan** kanssa. Työn puutteessa Reino muutti Ruotsiin ja Edsvallaan, josta hän löysi työpaikan paikalliselta tehtaalta. Vuonna 1955 Ilona ja lapset **Jorma**, **Aila**, **Simo** ja **Raimo** muuttivat myös Edsvallaan. Reino rakensi perheelle talon Kiliin, joka sijaitsee Karlstadin lähetyvillä. Siellä Reino ja Ilona asuivat loppuikänsä. Perhe vietti usein lomat koti-Suomessa. Nuoruudessaan Raimo harrasti yleisurheilua ja kilpaili moniottelussa ja keihäänheitossa. Parhaimillaan Raimo oli mukana Ruotsin juniorimaa-joukkueessa. Raimo ja Eva saivat 1970 ensimmäisen lapsensa, jonka nimi on **Helena**. Tähän aikaan pieni perhe asui Lundissa, jossa Raimo ja Eva opiskelivat. Opintojen jälkeen he muuttivat Karlstadiin. Siellä syntyi 1982 **Jonas** ja kaksi vuotta myöhemmin **Johanna**. Kaikki asuvat nykyäänkin Karlstadissa paitsi Johanna, joka asuu perheensä kanssa Södertäljessä. Helena työskentelee fysioterapeuttina ja hänellä on miehensä **Niclas Lidén** kanssa kolme lasta nimeltään **Amanda**, **Erika** ja **Karin**. Jonas on isänsä lailla rakennusalalla ja tekee timpurin ja sähkömiehen töitä. Hänellä ja hänen vaimollaan **Camilla Tikalla** on poika

nimeltä **Elias**. Johanna asuu Södertäljessä ja on Scanialla koneinsinöörinä. Hänellä ja **Niklas Turusella** on kaksi lasta, **Otto** ja **Selma**. Raimo on koko uransa aikana ollut timpuri, ja hänen käsistään on valmistunut 40 omakotitaloa. Hän on vielä 70-vuotiaanakin hyvin aktiivinen ja pyörittää omaa yritystä. Vapaa-aikana Raimo harrastaa ulkoilua ja tanssia. **70-vuotisjuhlat Karlstadissa** 70-vuotisjuhlallisuuudet vietettiin perheen seurassa omassa talossa Karlstadissa. Moneen otteeseen keskustelun aiheena olivat juuret Tikkalassa ja Raimon perheen taival Karjalasta Värmlantiin. Yksi lahjoista oli käännös Tikkala muistojen kylä -kirjasta, koska Raimon lapset ja lapsenlapset eivät osaa Suomea. Näin perhe voi paremmin oppia sukujuuristaan Karjalassa. Sukupuu ja Johanneksen pitäjän kartta olivat myös lahjoja, jotka ilostuttivat päivän-sankaria. Suuri kiitos **Marjatta Haltialle** avusta. Raimolla on tulevaisuudessa tavoitteena matkustaa perheensä kanssa entisen Johanneksen (nyk. Sovetskin) Tikkan kylän paikoille.

Teksti: **Johanna Tikka Turunen**
Käännös: **Niklas Turunen**

Raimo Tikka 1950	Reino Tikka 1919-1991	Anton Tikka 1883-	Aukusti Tikka 1851-1933	-
			Kristiina Ollikka 1846-1911	Brita/Beata Tikka 1819-
		Hilma Itkonen 1888-	Kustaa Itkonen 1851-	Vilhelm Tuomaanpka 1813-1869
			Akaatta Sirenus 1854-	Maria Ollikka 1815-1890
	Ilona Tikka 1921-1989	Konsta Tikka 1891-1945	Anton Tikka 1866-1935	Aatami Itkonen 1810-1883
			Eeva Kontto 1867-	Anna Oksman 1819-1879
		Aina Vyryläinen 1893-1978	Joonas Vyryläinen 1840-1905	Kustaa Sirenus 1819-
			Karoliina Ellonen 1851-	Susanna Hulkkonen 1822-
				Simo Tikka 1828-1905
				Eeva Lenkkeri 1932-1907

Timpuri työssä.

Perhekuvassa vas. Jonas Tikka, Raimo Tikka, Helena Lidén o.s. Tikka ja Johanna Tikka Turunen.

Rakkautta kuolemaan asti

Risto Suominen toimi VR:llä junankuljettajana. Hän asui vaimonsa **Pirjon** kanssa Turun Varissuolla rivitalossa. Pirjo sairastuttua Alzheimerin tautiin Risto toimi hänen omaishoitajanaan. Heitä kuvattiin dokumenttielokuvaan ”Lauluja rakkaudesta”, joka tulee televisiosta loppuvuodesta. Kun Pirjo kuoli 2019, Risto jäi yksin isoon rivitaloasuntoon. Hän muutti elokuussa 2020 palvelutaloon ja on reippaassa ja hyvässä kunnossa, kirjoittaa runoja ja tekee puisia puhdetöitä. Hän käy myös karaokea laulamassa ja joskus syömässä Varissuon kirkolla. Ristosta ja Pirjosta on ilmestynyt reportaasi ”Kuolemaan asti -lupaus toteutui” Viva-lehdessä 8/2020 sarjassa ”Alzheimer arjessamme”.

Risto Suominen runo Pirjon karjalaisen suvun tarinasta:

*Vaimoni suku Karjalassa
Karjalaisten laulumailta, sieltä
on vaimoni sukua.
Isänsä kun syntyi Säkkijärven
kankahilla.
Polkan tahdissa elellen nuoruutensa
Vili Vesterisen soitella
kotikylänsä raitilla.
Komiaksi kasvoi poika, vaikka
äiti hänet hylkäsi, matkustaen
kaukomaille.
Taisteli kotinsa tanterilla suomalaisella
sisulla. Rauhan tullen menettäen kuitenkin
iäksi kotinsa. Vaimonsa löytäen jo aikoja
ennen sotia. Kaukosia syntyyjäänsä.
Tyttyö pieni kaunokainen oli Johanneksen
Kivitokeen tyttölöitä.
Rakastuivat toisiinsa avioksi asti.
Lapsiakin kolme syntyi Karjalassa.
Sodan melskeistä karkuun piti lähteä,
kanta-Suomehen karata. Tylly oli usein
vastaanotto perhettä vastassansa.
Välirauhan aikaan piti taas kotihin
palata. Melskeiden taas alkaessa piti
evakkoon taas palata. Pari lastakin
sodan melskeissä vielä tuli tehdyksi.
Karjalaan jäi kotikunnaat, talot, osaksi
tavarat. Kotikunnaille uusilta alkoi
uusi elämä raivaten, rakentaen uusiksi
koko loppuelämänsä, perheineensä.
Aika seestyi mutta kaipuu säilyi
kotikunnalle Karjalaan.
Muistot säilyy mennehistä yhdessäolon
hetkistä, aika kultaa muistot, menneistä
hetkistä, voimasta Toikan suvusta.*

RiSu 2019
Risto Suominen

Kirja varjoisista sattumuksista 1920-luvun Viipurissa

Aihevalinta löytyi kirjoittajan kiinnostuksesta

”Vuonna 2008, minulta ilmestyi kirja ”Viipurin Vilka”, jossa valotin vuonna 1894 Viipurissa syntyneen isoisäni elämäntarinaa. Tässä yhteydessä tarinoin myös hänen työstänsä ja työkavereistaan Etsivällä osastolla. Siinä mielessä nyt ilmestynyt ”Sattumuksia 1920-luvun Viipurissa” on jatkoa edelliselle, että siinäkin kerron noin seitsemänkymmenen sivun verran kaupungin poliisilaitoksesta ja etenkin viipurilaisista rikospoliiseista”, Virta toteaa.

Lokakuussa 2020 painosta tullessa liki 300-sivuisessa ja tuhatkunta lähdeviitettä sisältävässä teoksessa pääpaino on kuitenkin niissä onnettomuuksissa ja rikoksissa, joita Viipurissa ja sen lähiympäristössä 1920-luvulla tapahtui. Kirjoittaja kertoo aihevalinnan hahmottuneen hänen omasta tiedonintressistään etsiä ja löytää Karjalan pääkaupungin paljon käsitellystä menneisyydestä erityisesti jotakin sellaista, joka hänelle itselleen oli toistaiseksi ollut hyvin tuntematonta. Pitkän pohdiskelelun jälkeen aineistonkeruu suuntautui Viipurissa 1900-luvun alkupuolella tapahtuneisiin rikoksiin ja onnettomuuksiin. Sivujuonteena teos sisältää runsaasti yleisempääkin paikallistietoa Viipurin historiasta sekä ajantietoa mm. kieltolaista ja espanjantaudista.

Henkirikosten runsaus puhutti jo aikalaisia

”Vanhasta suomalaisesta Viipurista puhuttaessa asia, jota ei useinkaan oteta huomioon on, että se oli myös suuri satama- ja varuskuntakaupunki, jossa tapahtui monenlaista ikävääkin, ja 1900-luvun alkupuoli kansalaissotineen, espanjantauteineen, kieltolakeinen ja levottomine maalaismarkkinoineen oli tässä mielessä koko lailla karu. Esimeriksi henkirikoksia viime vuosisadan alkupuolella Viipurissa tehtiin jopa enemmän kuin sitä asukasmäärältään hieman suuremmassa Turussa tai paljon isommissa Skandinavian metropoleissa”, kertoo Ilkka Virta. Kirja nostaakin päivänvaloon useat jo unholaan painuneet teot, joista 1920-luvulla eläneet sanomalehtiä lukeneet karjalaiset isovanhempamme olivat varmaan hyvin tietoisia. Etsivällä osastollakin pohdittiin syitä tapojen ja murhien runsaaseen esiintymiseen juuri Viipurissa.

Moottoroitu liikenne johti moniin turmiin

Sähköinen raitiovaunuliikenne saatiin Viipurissa alkamaan syyskuussa 1912,

Lietolainen rehtori Ilkka Virta on pitkään ollut kiinnostunut luovutetun Karjalan ja erityisesti Viipurin historiasta, joka viimeksi mainittu paikka on ollut myös hänen äitinsä ja isovanhempiensa kotikaupunki. Viehtymystään Virta on hyödyntänyt esimerkiksi karjalaisyhdistyksissä sekä kansalais- ja työväenopistoissa pitämässään esitelmissä.

Ilkka Virta kertoo, että kotoa löytyvä Viipurin kartta on ollut ahkerassa käytössä kirjoitustyön aikana, kun sen avulla on pitänyt paikallistaa esiin tulleita onnettomuuksia.

Kirjan nimi: Virta, Ilkka (2020): Sattumuksia 1920-luvun Viipurissa – Kieltolakirikkomuksia, murhia, onnettomuuksia, hukkumisia ja tapainturmellusta. Waasa Graphics, Vaasa.

Ilkka Virta on kasvatustieteiden tohtori. Hän toimii rehtorina Auranlaakson kansalaisopistossa ja Loimaan työväenopistossa. Virta on väitellyt tohtoriksi keväällä 2001 Turun yliopistossa aiheesta ”Siirtoväen kansakoulukysymys sotavuosien Suomessa”.

kun esimerkiksi Turussa se oli käynnistynyt jo vuonna 1908. Alusta alkaen Viipurissa linjoja oli kolme, mutta ne olivat lyhyempiä kuin myöhemminä vuosina. Ensimmäiset vaunut olivat ruotsalaisia ja sittemmin hankinnat tehtiin Saksasta.

Autojen määrä karttui nopeassa tahdissa 1920-luvun aikana. Autoistumisen myötä hevosella liikkuvia tietysti oli yhä vähemmän. Esimerkiksi vuonna 1926 pika-ajureita Viipurissa oli vielä noin 350, mutta pari vuotta myöhemmin enää satakunta.

Katariinankatu eli myöhempi Linnan­katu oli punaisen linjan eli linja 1:n raitiovaunun kulkureitti. Kuva: Wiipuri-Yhdistys ry. WAY. C5a10. (CC BY 4.0).

SATTUMUKSIA 1920-LUVUN VIIPURISSA

Kieltolakirikkomuksia, murhia, onnettomuuksia, hukkumisia ja tapainturmellusta

Ilkka Virta

Kirjan kantta somistaa kuva Viipurin linnasta.

Rysähdyksessä loukkaantui ainakin 13 ja menehtyi viisi ihmistä. Erään tohtori-perheen pieni poikakin, jota palvelijatar oli juuri kadunreunassa työntämässä lastenvaunuissa, murskaantui metalliromun alle.

Autoilijoiden piittaamattomuus rehoitti

Jo kaksikymmentäluvun alkupuolella autoilijalta vaadittiin ajokortti, mutta sen saamiseen taisi vaikuttaa enemmän kuljettajan hyvämaineisuus ja nuhteettomuus kuin varsinainen ajotaito. Vaikka autoja vielä 1920-luvun alkupuolen liikenteessä oli hyvin vähän, tapahtui kolareita siihen nähden sängen paljon. Vallalla ollut yleinen piittaamattomuus johti jopa sellaisiin hassulta kuulostaviin tilanteisiin, että täynnä matkustajia olleet linja-autot saattoivat ryhtyä Viipurin kaduilla kisailemaan keskenään. Eräskin tällainen ’kilpa-ajo’ johti linjavaunun kellahtamiseen katolle. Sanomalehdissä soimattiin moneen otteeseen autoilijoiden välinpitämättömyyttä, ja ”Karjala” kirjoittikin, ”ettei ollut mitään harvinaista nähdä autonkuljettajan olevan sievoisessa hutikassa ja kohottavan siksi koneensa vauhdin liian suureksi”.

Viipurin auto-onnettomuudet huomattiin

Jotkut auto-onnettomuudet saivat suurta huomiota ja niistä kerrottiin lehdistössä eri puolilla maata.

Mm. aikansa tunnetun kenkätehtailija **Hugo Åströmin** menehtymisestä raportoitiin laajasti kesäkuussa 1929 häntä kuljettaneen auton pudottua korkealta Hietalan sillalta. Suuri menetyks tiedeyhteisöllekin oli maineikkaan hyönteistutkija **Johan Emil Aron** kuolema helmikuussa 1928 Punaisenlahteen torin luoteiskulmassa autokolarin seurauksena. Tuona kohtalokkaana talvisena sunnuntaiaamuna lehtori Aro oli vuokrapirssin kyydissä menossa Papulaan katsomaan täytettyä sutta, jonka preparaattori **Uno Vitikainen** oli vastikään saanut valmiiksi Pyöreän tornin pienoisyhtymä varten. Kohtalo puutui kuitenkin peliin.

Kapealla Turunsillalla tapahtui vuosien mittaan runsaasti erilaisia turmia. Sanomalehdet uutisoivat täällä Lounais-Suomessakin onnettomuudesta, joka sattui elokuuisena iltana vuonna 1927. Humalaisen kuljettajan ohjaama Neitsytniemen suunnasta kovaa vauhtia porhaltanut Chervolet putoi laivaliikenteelle auki käännetyltä sillalta läpi puomien mereen – kuljettaja hukkui ja kyydissä ollut pelastui.

Lento-onnettomuuksia maalla ja merellä

”Aineistoa kootessani minua ihmettytti se, miten paljon esimerkiksi lento-onnettomuuksia vuosisadan alun Viipurissa ja sen lähiympäristössä tapahtui. Pelkästään Viipurinlahteen tippui useita pienkoneita 1920-luvullakin”, hämmästelee Virta. Dramaattisin oli varmasti se, kun toukokuussa 1928 lentokone tippui keskelle Torkkelinkatua – Pursiaisen konditorian eteen – ja koneen räjähtänyt polttoainetankki sytytti alastulopaikalla tulipalon. Mekaanikko putoi ylösalaisin kääntyneestä koneesta jo ilmasta ja hänen maalliset jäännöksensä löydettiin Suomalaisen yhteiskoulun kattorakenteista.

Edellä kuvattuja tapahtumia ja paljon muuta ajankuvaa on luettavissa tästä Viipuri-kirjojen valtavirrasta poikkeavasta teoksesta. Virran kirja on lainattavissa noin kahdestakymmenestä kirjastosta ja pieni määrä sitä on myös ostettavissa kirjoittajalta itseltään (ilkka.virta@poxyta.fi).

– Hannu Rastas –

Vilkaasti liikennöity Turunsilta ympäristöineen sai toimia 1920-luvulla lukuisien onnettomuuksien näyttämönä. – Kuva: Wiipuri-Yhdistys ry. WAY. G3a2. (CC BY 4.0).

Viipurin linna

Rokkala – sairaalaksi vai sellutehtaaksi

Taavi Laurikainen laati keväällä 1929 seikkaperäisen selonteon Rokkalan tilan vaiheista sekä varsinkin Johanneksen kunnan asettaman Rokkala-toimikunnan työstä ja tuloksista. Opettaja Laurikainen tunti asiat toimikunnan pitkäaikaisena sihteerinä. Selonteko julkaistiin Karjala-lehdessä 20.4.1929 osana muutakin Johanneksen esittelyä. Selvitys on ohessa hieman tiivistettynä. Tapahtumien kuvauksesta käy ilmi, että toimikunnan tai hoitokunnan tehtävä oli haastava ja alkuvaiheen menestystä seurasivat monet vaikeat vuodet. Ratkaisuja etsittiin yllättäviltä suunnilta eikä **Hackmanin** sijoittuminen alueelle ollut vaihtoehtojen joukossa. Silti Rokkalaan nousi lopulta tehdasyhteisö sellun sekä kasvun myötä paperin tuotantoon ja kunnan talous saientistä vankemman pohjan. Toisinkin olisi voinut käydä.

Taustaksi Taavi Laurikainen toteaa Rokkalan tilan muodostuneen laajaksi lahjoitusmaaksi vanhan lasitehtaan tarpeisiin 1700–1800 -lukujen vaihteessa. Tilan pinta-ala oli 15000 hehtaaria, kun Suomen valtio 1860 lunasti Rokkalan alueen ja muodosti sen pääosasta itsenäisiä maatiloja. Rokkalan hovin jäljelle jäänyt 2416 hehtaarin suuruinen alue kytkeytyi jatkossakin lasitehdasyhtiöön. Ensimmäisen maailmansodan alettua 1914 lasitehdasyhtiö kärsi vararikon ja tuotanto pysähtyi. Johanneksen kunta kiinnostui syksyllä 1917 tilan hankinnasta ja välivaiheiden myötä kauppa toteutui joulukuussa 3,4 miljoonan markan kauppahinnalla. Seuraavan vuoden aikana kunta ryhtyi pyrittämään omaan lukuunsa toista alueen lasitehtaista ja toinen eli Kirkkonieмен lasitehdas myytiin 2 miljoonalla markalla. Rokkalan maa-alueita ryhdyttiin palstoittamaan maatiloiksi ja lisämaiksi. Kaikkiaan muodostettiin 101 tilaa yhteiseltä alaltaan 1200 hehtaaria. Nämä kunta myi 25 vuoden maksuajalla ja 6 % korolla. Kunnan omistukseen jäi Rokkalan aluetta vielä 1100 hehtaaria.

Rokkalan tilan omaisuutta hoidettiin erillään kunnan muusta omaisuudesta ja ensimmäinen tilinpäätös tehtiin vuoden 1918 lopussa. Varoja oli 6,3 miljoonaa ja velkoja 4 miljoonaa, joten tulos näytti loistavalta ja kunta maksoi lainoistaan korkoaikin hieman vähemmän kuin saamaatilolojen ostajilta korkotuottona. Ajat kuitenkin muuttuivat ja velan korkokannan nousu 11-13 %:iin alkoi rasittaa taloutta, koska myyntisaatavien korko oli kiinteästi 6 %. Oma lasitehdastoiminta lopetettiin 1920 ja tehdastila vuokrattiin Kirkkoniemä Oy:lle 3 vuodeksi. Vuokraasaavat tulivat myöhemmin riidanalaisiksi ja lopputulos oli kunnalle epäedullinen. Kuntalaisten suunnalta alkoi kuulua vaatimuksia Rokkalan

jäljellä olevan alueen ja kiinteistöjen myynnistä. Keväällä 1923 kunnanvaltuusto määräsi hoitokunnan laittamaan vanhemman lasitehtaan ja vajaan 100 hehtaarin alueen myyntiin. Näin tehtiin, mutta ostajaa ei ilmaantunut. Kesäkuussa valtuusto päätti tarjota Rokkalan kartanon päärakennuksia ja 150 hehtaarin aluetta perusteilla olevan piirimielisairaalan paikaksi. Tämäkään ei johtanut tuloksiin ja tilanne pysähtyi paikalleen noin 2 vuodeksi.

Keväällä 1925 todettiin lasitehdasrakennusten olevan joutilaina ja niiden kattojen alkaneen rappeutua. Äänestyspäätöksellä ryhdyttiin lasitehtaan käyntiinpanoon kunnan toimin ja päätettiin ottaa huomattava laina tehtaan toiminnan rahoittamiseen. Valituksen johdosta rahoituksenhakupäätös kumottiin ja koko yritys raukesi. Tilanne johti kuitenkin kattojen korjaustoimiin ja niihin sitoutui lähes 200 000 markan pääoma. Samaan vaiheeseen tarjottiin kartanoa S.O.K:lle, joka olisi saanut sen sopuhintaan kuntalaisten myyntitalun kasvaessa.

Vuoden 1925 lopulla ilmaantui os-
taja, joka tarjosi koko Rokkalan omai-
suudesta irtaimistoiheen 2 miljoonaa
markkaa ja yleinen mielipide oli vahvas-
ti myynnin puolella. Hoitotoimikunta
ei kuitenkaan katsonut voivansa suo-
sittella myyntiä tuohon hintaan ja niin-
se taas raukesi. Hoitokunnassa oli
puheenjohtajana N. Hiiri, sihteerinä
Laurikainen sekä jäsenenä T. Sairanen.
V. Vyyryläinen, M. Arponen ja K. Vyy-
ryläinen. Kuntalaiset puhuivat edelleen
myynnin välttämättömyydestä ja hoi-
tokunta ryhtyi myyntipuuhiin vuoden
1926 alussa.

Nyt tuli tuloksia, sillä helmikuussa myytiin päätila tehdas- ja muine rakennuksineen, erikseen huutokaupalla eläimet sekä 45 hehtaaria maata lähinnä asuntopalstoiksi. Yhteinen myyntihinta oli noin 3,5 miljoonaa markkaa. Kunnalle jäi lisäksi 285 hehtaaria hyvää metsämaata.

Hoitokunta päätti työnsä kesäkuussa 1928 ja luovutti varat kunnallislautakunnan hoitoon. Puhtaiden varojen määrä oli yli 3,9 miljoonaa markkaa, josta metsäomaisuuden arvoa oli vain 1000 mk hehtaarilta. Tuossa vaiheessa vanha lasitehdas oli purettu, uudempi oli vielä pystyssä käyttämättömänä ja alueelle oli noussut Hackman & Co:n selluloosatehdas. Viljellyn maan pinta-ala oli huomattavasti lisääntynyt. Rokkalan alueen uudisviljelysten ja raivaustyön kautta. Johanneksen kunnan hyvän taloudellisen aseman Taavi Laurikainen totesi perustuvan pääasiallisesti Rokkala-kaupan tuomaan liikevoittoon.

Hackmanin tehdasrakennuksia, kuvannut V Laulainen. Kuva: Museovirasto / Karjalan Liiton kokoelma / HK19451228_83_7 (CC BY 4.0).

Rokkalan lahjoitusmaa

Oheisessa 1840-luvun kartassa näytetään koko Rokkalan lahjoitusmaa-alue. Vasemman yläkulman alueella on Rokkala ja Rokkalanjoen uomaa voi seurata sieltä Karhulaan. Valkea alue kartan yläosassa on Harraissuo. Rannikon puolella Vaahtola ja Kirjola jäävät pois kartalta, mutta Kukkola ja Maksлахden alue on mukana, samoin Koiviston kylä Koskijärven eteläpuolella. Lähde: <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=10324937>.

Keisarin suosikit ja arvokkaat alamaiset alkoivat välittömästi saada lahjoitusmaita Vanhan Suomen alueelta eli Venäjän 1700-luvun alussa valtaamalta alueelta. Järjestelmää voi hyvin verrata Ruotsin käyttämään aatelisten palkitsemiseen tiloilla ja verotus oikeuksilla. Elämä lahjoitusmailla vaihteli sen mukaan, millaista valtaa tai mielivaltaa edunkäyttäjä kohdisti nautinta-alueelleen. Kaikissa tapauksissa talonpoikaisen väestön hallintaoikeutta omiin tiloihinsa rajoitettiin, myöhemmissä tilanteissa heitä voitiin häätää tai estää muuttamasta ja veronmaksaa osaksi tai kokonaan voitiin määrätä torpparijärjestelmään verrattaviksi töiksi.

Amiraali **Cruys** oli tällainen alkuvaiheiden nautintaoikeuden saaja laajoilla alueilla Karjalankannasta Kurkijoelle asti. Kun hänen aluettaan Laatokan tuntumassa rajattiin, annettiin tilalle muun muassa pääosa Johannesta. Amiraalin kuoltua hänen leskensä jatkoi edunnauttijana 1740-luvulle asti. Sen jälkeen lahjoitusmaavaihe keskeytyi suurelta osin Johannesta, mutta etäisimmät maakylät, lähinnä Karhula, valjastettiin edelleen lahjoitusmaamenettelyyn Siestarjoen asetehtaan avuksi. Tämä vaihe jatkui 1770-luvulle. Omaehtoisen maatalouden kehittämistä ja halukkuuttakin tällainen pakkovalta haittaisi – ainakin hidasti jollei sitä kokonaan estänyt.

Kukkolassa alkoi lasitehdastoiminta 1770-luvulla ja sitä laajennettiin seuraavalla vuosikymmenellä, kun yrittäjä **Jacob Lund** perusti Rokkalaan jokivarten toisenkin tehtaan. Kasvava Pietari tarvitsi laadukasta lasia ja Lund luotti persoonana laajensi edelleen. Rokkalaan rakennettiin 1795 lasihiomo sekä parasta ikkunalasiasa että peililasia varten. Keisarillinen hovi antoi hankkeille tukensa rahoituksen ja tietysti tilausten muodossa, mutta teki sen lisäksi erikoisratkaisun. Keisarillisella asetuksella 1798 muodostettiin Rokkalan lahjoitusmaa eli Jacob Lundille annettiin oikeus saada tuolta alueelta polttopuuta lasitehtaan suureen tarpeeseen. Veronkanto tai sitä korvaavat työt saatiin yhtä lailla ohjata lasitehtaan hyväksi. Alue oli 15 000 hehtaaria eli 150 km² ja siihen kuului laajasti Johannekseen alue lukuun ottamatta saarikotikyliä, Kaislahtea, Vaahtolaa ja Kirjolaa. Vaahtolastakin pappila kuului osana lahjoitusmaahan. Koiviston puolelta Rokkalan lahjoitusmaaksi liitettiin Lemminkylä, Kaipola, Rautanen, Savoniemi ja osia Maksлахdesta. Näillä Koiviston alueilla oli voimassa aikaisempi lahjoitusmaaoikeus ja kyseisille edunhaltijoille jouduttiin osoittamaan korvaavaa nautintaa-alueita Kuolemajärven tai Uudenkirkon suunnalta.

Lundin aika lahjoitusmaan haltijana jäi lopulta vuosikymmenen mittakaa-

vaan hänen menettäessään tehtaansa Venäjän valtion haltuun ja järjestelyissä tehtaan omistus siirtyi keisarilliselle kabinetille.

Tilanne aiheutti ylimääräisiä vaikeuksia, koska tehtaan valtiolliset eli keisarin edustajat eivät katsoleet lasitehtaan ja siten Rokkalan lahjoitusmaan kuuluvan autonomisen Suomen lakien alaisuuteen. Vaikka asiaa yritettiin asetuksella selvittää 1817 ja Suomen lait tulivat perusteeksi, ongelmatilanteita syntyi edelleen. Rokkalan lahjoitusmaalla maatilat olivat muiden tavoin pysyneet entisten omistajasukujen omistuksessa, mutta sekoin oikeus purettiin 1826 asetuksella, joka teki maanomistajista omien maidensa vuokraajia. Tätä päätöstä ei tietenkään hyväksytty, mutta siihen kohdistuvia valituksia ei otettu käsiteltäviksi.

Autonominen Suomen valtio alkoi lunastaa lahjoitusmaita määrärahojen turvin vuodesta 1867 ja tilat palautuivat omistajilleen mahdollisuuksien mukaan. Vääryydeksi koettiin se, että tiloista määrättiin lunastusmaksu, mutta maksuajaksi määritettiin sentään 39 vuotta. Rokkalan lahjoitusmaan lunastus tapahtui kuitenkin jo tätä aikaisemmin. 1860 johtuen keisarillisen kabinetin halusta luopua lasitehtaasta ja kahden valtiotyösköän kesken päätöksenteko on epäilemättä ollut suoraviivaisempaa.

Oskari

Pappani velimiestä **Oskari Huhtalaa**, s. 1893, on haastateltu 1960-luvulla kielitoimiston nauhalle Jussinmäen vanhainkodissa, ja sen innoittamana translitteroin hiukan hänen sanomisiinsa. Olemmehan ehkä pikkuriikkisen johannekselaisiakin, noin kymmenennessä polvessa tai vähän kauempaa! **Tuomas Simonpoika Kolmkesänen** muuttaa Inkerinmaalta Savon halki Viitasaarelle ja edelleen Reisjärvelle, kun **Pietari Suuri** alkaa vallata asuinpaikkoja Ruotsi-Suomen Nevanlinnan ympäristössä 1700-luvun alussa.

Antti Oskari Huhtala syntyy **Santran** ja **Santran Jussin** neljäntenä elävänä lapsena Sievin Huhtalassa Pohjanmaalla Vaasan ja Oulun läänin rajalla, helmikuun pakkasissa vuonna 1893. Ennen häntä oli syntynyt pari tyttöä, joille toiselle tuli kohtalokkaan vakava terveysongelma 1,5-vuotiaana, vanhempi sisar **Lyyti**, joka lähtee sisaruksista ensimmäisenä Kanadaan ja vanhempi **Nestori**-veli, joka lähtee Amerikkaan autokuskiksi unohtaen koko oman perheensä Suomessa; poikakatraan ja kaulniin **Helmi**-vaimonsa Sievissä.

Antin vanhemmat on vihitty marraskuussa 1885 ja Santra-äidin synnyttämisen tahti on suunnilleen uusi lapsi joka toinen vuosi. Antti Oskarin kutsunanimeksi valikoituu pikku-Oskari. Oskaria nuorempia syntyy vielä seitsemän. Heistä kaikki selättävät kaikki pahimmat nuoruusvuosien taudit, mutta hukkumistapaturma vie kerralla kaksi poikaa Tuonelaan, 7-vuotiaan **Otto Johanneksen** ja 5-vuotiaan **Väinö Artturin**. Meillä on nähtävästi keuhkot ja tuo uimataito suvun heikkoja kohtia.

Johanna ja Oskari Huhtala kartanollaan hevosineen.

Oskari kertookin, että vasta vuoden 1901 jouluna, kun he muuttivat Huhtalasta Vanhankirkon kylän läheisyyteen, koki hän ensimmäisen ikimuistaisen kirkkokimatkan joulukirkkoon. Talojen jouluvaloja katseltiin aamutuimaan kirkkoreestä ja arvosteltiin, missä kauneimpia jouluvaloja näkyy.

Työura jo takanapäin. Kylän isännät, Oskari oikealla, raataa menneistä ajoista.

Muutto Huhtalasta Vanhallekirkolle

Syksyllä 1901 isä myi pienen tilan Huhtalasta ja perhe muutti Vanhallekirkolle. Oskari muisti sanonnan: ”Sievissä paras olla on ja Vanahallakirkolla!”

Vanhallekirkolle tuli kansakoulu. Olin ensimmäisiä oppilaita Vanhankirkon koulussa. 3-4 km päästä nykyisin kesät talvet kouluun. Että olen minä 4 vuotta käyny kansakoulua,

takasi mehtästä. 5 metriä hakkasin päivälle, lehtimehtästä sen paremminkin sai, muttei hakomehtästä. Sitten piilulla veistettiin parruja 10 vuotta.

Muuten oon ollu sitkiä etten oo sarkyny, mutta nyt on keuhkonlaajennus ja syvämmessä vikkaa niin, että on vaikia liikkua. Aikuisiässä leikattiin kannuksessa syöpäkasvain nenästä, johon jäi kolo.

Uitossa oon ollu palijoki, talavella tukinkaajossa ja tukinajossa. Reisikkään rajamailta asti ajovat parrukuormia Sievin asemalle. Piti olla parrunajossa, että sai leipää heinäntekoajaksi. ”Kärryn pyörästä piti tehdä leipävarras.” Sillä palakalla sai 50 kilua jauhoja, kilon kahavia, joka makso 1,60-2 mk, ja kilon sokeria. 50 kiloa jauhoja makso siihen aikaan 9 markkaa.

Naimisiin jouuin jo nuorena alle 20-vuotiaana. (Vaimo kuoli 6 vuotta ennen Oskaria, vuonna 1960.) On 5 lasta. Heistä on tullu hyviä ihmisiä. Kaikki on naimisissa. Nuorin tytöistä on Kanatassa, vanhempi on Oulussa. Sota vei kolmesta pojasta kaksi.

”Vanahaan hyvään aikaan”

Kahta lehemääki pijettiin, vaikkei ollu maatakaan. Kun oli elukoita, tulo oli vakituisempaa eikä tarvinnu kunnan apua. Puhutaan että ”vanahaan hyvään aikaan”, mutta mun kohalla semmosta ei oo ollu olemassakaan! Tienestit meni viikon elämiseen, ei tahtonu tupakkaa saaja ja hirvetä polttaa, jäi joskus kaupasta saippuaki saamatta. Minusta se ”vanaha hyvä aika” ei oo minua koskettanu koskaan.

Huhtalassa oon käyny kolome kertaa asumassa. Sellanen se elämänrengas on ollu. Huhtalasta vuokrasin vapautuneen asutustilan ja myöhemmin allekirjoitin nimismiehen luona kaupparijat. Melko tarkkaan kymmenen vuojen päästä myin sen siirtolaisille.

Oskari (vas.) läheisineen ja tuttavineen hautaamassa vaimoan Sievissä vuonna 1960.

Hevonenkin oli mulla 10 vuotta. Sitten muutettiin takasi Vanhallekirkolle.

Tulipalo kylällä

Joskus 1910-luvun tietämillä, olin vielä alaikäinen, oli suuri tulipalo, jossa tuhoutui neljä Vanahankirkon asuinrakennusta sekä tallit, aitat ja liiterit. Se on tihä kylää, tulipalo sytty Forsmestarin naapurissa kuivalla kesäsyvämellä. Forsmestarilla oli vellikello, jolla se hälytti väkiä sammuttamaan. Naapurin uudemmassa talossa oli leivottu ja kipinä oli lentänyt vanhemman tuvan jäkäläiselle katolle sytyttäen sen. Se oli kauhia tulipalo. Muistan kun katoitiin ku liekki meni ku orava katolta toiselle! Palokuntaa ei ollu, joku käsiruisku kai. Jokeen oli 150 metrin matka ja tekivät siihen ihmisketjun, mutta ei se piisannu lähellekkään. Kylälle päin olevien aittojen katoille heitettiin mattoja ja kasteltiin ne veellä ettei tuli leviäisi. Tuuli heitti vielä 2 kilometrin päähän mehtään kipinän ja siellä palo monta hehtaaria ennen kuin saivat sen lopullisesti sammutettua.

Järvet peltomaaksi, joki uittokuntoon

Monta järveä on Sievissä kuivatettu. Kortejärvi, Evijärvi 10 km pitkä, Jyringinjärvi, Sievinmäenjärvi. Kuivasivat ens kertaa järviä jo 1800-luvulla ja ruoppasivat pitäjän läpi virtaavaa Kalajoen lisäjokea, Vääräjokea. Aluksi työkalut oli alakeellisiä. Väikkiruutilla sytyttivät. Kaks miestä paareissa ja yks lapioidi maata. Yks Eskolan isäntä oli niin riski ollu, että eivät antaneet sen laittaa paareille ku kaks lapiollista. Kolmas paino jo liikaa.

Ennen oli kalaakin lujasti. Iso hauki oli lähteny alavirtaan, mutta oli juuttunu joen äkkimutkassa kiinni ja kuolleena löytyi kala ja selkäranka. Isoisä kerto, että lähitalon väki oli kalan rangan otanu talteen ja tehny siitä monta puolimetristä patapolökkyä. Patapolökky on alusta, jolle kuuma pata nostetaan hällän kourusta. Niin on kokua kalalla ollut.

Elämän kiertokulku

On se elämä suuresti muuttunu. Suppeaa se vauraus ja elämä oli ennen taloillakin, saati sitten sekatyömiehellä, joka perhetä elättelee. Vanahallakirkollakaan ei tainnu olla ku yks talo, jossa leipä riitti omasta takkaa. Kaippa ne oli pieniä ne kylvöt, varstalla puitiin viljiä.

Oskarin nuoremmat sisaret lähtivät melkein kaikki elannon perässä Kanadaan, yksi Karjalaan, josta palasi takaisin vain peltimuki tuomisinaan. Kanadaan menneet menestyvät siellä hyvin jo neljännessä, viidennessä polvessa. Sisaruksista vain Ville jäi pitämään taloa Sieviin.

En nyt oo käyny sitte ulukona ku syksyllä, köyrinaikaan, tuumasi Oskari 9. maaliskuuta 1965 Jussinmäessä. Täytyy ootella lämpimämpiä kelejä.

Oskarin elontaivalta kertyi tämän haastattelun jälkeen vielä yli vuosi, elon aikaa kaikkiaan 73 ja puoli vuotta. Leposija hänellä on Vanahallakirkolla.

Kirjoitti veljentyttärenpoika
– Vincent/2020 –

Oskarin äiti oli päägeeneiltään veteliläishalsualainen, kun taas Juho-isä oli sieviläinen, kannuslainen ja rautiolainen, mutta myös hiljattain tutkitusti hieman reisjärvinen, viitasaarelainen ja johannekselainen eli ripaukselta Viipurin Vihtoria! Serkku onkin tullut Vihtoriin, sillä hän on taitava hanuristi, aikanaan mestaripelimanni **Erkki Ihalaisen** opettama. Yksi kohokohdista oli ollut seurantal Alavieskan Virin seurantalolla, kun oli yllättäen pitänyt säestää itse **Reijo Taipaletta**.

Oskari kuten hänen isänsä Juhokin olivat syntyisin Vaasan läänin ja Kannuksen rajalta – taitaapa olla samoja Hanhinevan ja Antinojan syvänmaan nevalottoisia maisemia kuin tulee Johannekselainen-lehden päätoimittaja **Hannu Rastaan** sukupuussakin vastaan. Taidamme olla kahdeksannet serkut, **Haltian Marjatta** sen kerran vahvisti.

Joulukirkkoon

Vielä vuosisadan vaihteessa joulukirkkoon ei tältä tietömän taipaleen takaa hevilla lähdetty, ei ainakaan kauas Sievin kirkonkylän kirkkoon.

Kuiva kesä 1901

Kuivan kesän 1901 Oskari muistaa hyvin: Huhtalassa satoi sinä kesänä vain kerran, oli vain yksi saje ennen juhanusta. Vesi loppu kaivoista ja ojista. Se oli ”enempi ku kortilla”. Onneksi Antinojan varressa oli lähteet, joista haettiin ruokavettä saavilla ja hevosella. Käyttö oli säästeliästä. Perunatki virutettiin yhdessä talossa viikko samalla veellä! Annettiin sakan vaan aina laskeutua. Lehemä käytettiin parin kilometrin päässä ojapuroissa ja isommissa puteissa juomassa.

Se oli omituinen kesä, kun vilja ei kärsiny kuivuutta. Käläviältä joku kirjotti sanomalehessä ja selitti, että tapahtu kirsi-ilmio. Vilja sai kosteuden maasta, altpäin. Sato oli erittäin hyvä ja jyvät isoja. Yksi nuuka isäntä säilytti niitä poutakesän jyyviä 4-5 vuotta ja olivat vielä silloinkin oikeen hyviä.

Samana kesänä, 1901, Oskari oli isommassa talossa paimenpoikana. Mutta mikä parasta: kun pesti päättyi syksyllä, oli kourassa 2 markan edestä lantteja ja uuvet ykspohojaset saappaat kainalossa!

kansakoulutodistuksen saanu, että alakusivistystä kyllä on, mutta kyllä se oppi on poroon painunu kämpällä ja jätkäsakeissa ollessa!

Töihin

Sitte rippikouluvuonna pyysivät taas paimenpojaksi, vuosipalkalla, kun tykäsivät minusta. Onneksi isä ja äiti ei antaneet mennä. Räknättiin ettei siitä tuu ko 50 penniä päivä. Olin minä jokseenki vuoden sitte päiväpalkalla renkinä, paimenpoikana ja hevospoikana.

Kesäsin olin usiasti päiväpalkallisena. Eihän ne palakat kunnollisia ollu. Ennen sotia, normaalin hopiamarkan aikana tienasi 1,50 markkaa päivä, heinäa aika 2 markkaa päivä ja talon ruoka.

Metsänhoitaja Alopaeus kun tuli Sieviin, niin minäkin rupesin ensin halakoja hakkaamaan, vähempi hakattiin paperipuuta ja ropsiä. Enimmiten kotua kulettiin. Joskus 7 kilometrin päässä pienessä kämpässä lammen rannalla pätsäiltiin. Kämpä oli sisäänlämpivä. Hakkuut alako syksyllä aikasin. 12 tuntia tehtiin töitä, klo 6.00 aamulla lähettiin mehtään ja iltakuueltä tultiin

Viipurilaista kulttuurin kuvaa

Viipurin Suomalainen Kirjallisuusseura on yksi maamme vanhimmista edelleen toimivista yhdistyksistä, perustettu jo vuonna 1845. Seuran alkuhaaste oli mittava, sillä suomenkielisen kirjallisuuden edistäminen tarvitsi tuekseen suomenkielistä kirjastotoimintaa ja julkaisuaktiviteetteja – kirjojen lisäksi seura toimitti omaa Otawa-lehteäkin muutamien vuosien ajan sekä oli mukana koulutoimintaa kehittämässä. Kahta ensivaiheen vahvaa vuosikymmentä seurasi hiljaisempia, mutta julkaisutoimintaa ei kokonaan unohdettu. Suomenkielisissä kouluhankkeissa sekä viipurilaisissa patsashankkeissa eli näkyvän kulttuurin rakentamisessa oltiin mukana. Seuran julkaisemasta aapisesta otettiin vuosikymmenten mittaan uusia painoksia, lopulta yhteensä yli 400 000 kappaleen verran. Lukemisen pariin opastettiin niin lapsia kuin aikuisia.

Evakko aika ei sammuttanut yhdistyksen toimintatahtoa – kirjallisuusseurasta tuli yksi jatkuvuuden siteistä sekä menneeseen Viipuriin että aktiivisten toimijoiden yhteydenpitoon. Julkaisutoiminnan saralla seura oli valmis ottamaan uuden kestävän askeleen perustamalla 1975 pitkäjänteisen kulttuurihistoriallisen ja tieteellisesti entistä pätevemmän julkaisusarjan. Nimeksi sarjalle annettiin Viipurin Suomalaisen Kirjallisuusseuran toi-

mitteita. Aloitteen tekijä professori Viljo Nissilä on johannekselaisillekin tuttu persoona, sillä Johannes-historian laaja paikannimistöliite on hänen kädenjälkeään 1950-luvulta. Toimitteita-sarjan ajatuksena on ollut Viipuria koskevan tieteellisen keskustelun käyminen erityisesti itäisen Suomen, Pietarin ja Itämeren piirin näkökulmista. Sisällön tasosta on pidetty huolta alusta lähtien ja arvostuksen osoituksena sekä sen varmistuksena sarja muutettiin 2015 vertaisarvioduksi julkaisukanavaksi. VSKS on nyt myös Suomen tiedekustantajien liiton jäsen. Toimitteita-sarjassa on tähän mennessä julkaistu 22 teosta. Niiden antiin voi perehtyä suoraan verkossa ja osa on ladattavissa verkosta – viimeisintä tänä vuonna ilmestynyttä lukuun ottamatta ovat myös sieltä luettavissa. Tarkemmin seuran toimintaan ja toimitteisiin voi perehtyä osoitteessa vks.net . Monet toimitteista on linkitetty sivustolle wiipuri.fi . Toimitteen 22 nimeksi on rakentunut Monumenteista tanssiaskeliin: Taiteiden ja kulttuurin Viipuri 1856–1944. Otsikkokin siten kertoo

monipuolisuudesta, jolla Viipurin kulttuurihistoriaa tarkastellaan. Eri taiteenalojen tutkijat käsittelevät artikkeleissaan muun muassa arkkitehtuuria, musiikkia, kirjallisuutta sekä tanssia. Kirjoittajia on kaikkiaan 15. Kansallisuus- ja kieliryhmien välisiä eroja tai kiinnostuksen painopisteitä kuvataan aidoin esimerkein ja niitähän monikielisessä Viipurissa on riittänyt. Aikakausi elämää sekä muutoksia on käsitelty Saimaan kanavan avautumisesta jatkosodan vuosiin. Siihen väliin mahtuu lähes vuosisata kuohuvaa kulttuuria. Ympärillä oli yhteiskunnan, talouden, tekniikan ja poliittisten puitteiden muutos, joka vaikutti paikallisiin rakenteisiin sekä eri ryhmittymien välisiin jännitteisiin. Teos ei keskity vain paikallisen vallasväen kulttuuritoimiin, vaan sijansa saavat myös jatsitahdit ja kevyemmän musiikin yhtyeet, Lempi Jääskeläisen edustama historiallinen romaanikirjallisuus sekä kesäinen ulkoilmateatteri Viipurin Papulassa. Kasvavan kaupungin kulttuuri on näkynyt ja kuulunut myös siellä eri syin kulkeneille johannekselaisille. Ovatpa jotkut heistä saattaneet ottaa osaa ta-

Teoksessa Monumenteista tanssiaskeliin kirjoittajia on kaikkiaan 15, aiheina muun muassa arkkitehtuuri, musiikki, kirjallisuus ja tanssi.

pahtumiin ja tulleet paikalle sitä varten. Vaikutteet ovat ainakin välittyneet Viipuria ympäröivään talousalueeseen, kartanovyöhykkeeseen tai mitä nimikettä nähdäänkään hyväksi käyttää lähi-

pitäjistä. Tuoreesta teoksesta voimme tutustua koottuun ja välitettyyn tietoon ajasta, joka oli kerran.

– Hannu Rastas –

Lukuhetkiin Johannes-Seuran toimistolta

MITÄ SIE HAASTAT?

(toim. Hilikka Heinonen ja Riitta Kukkonen)

Mikä ol vaterkka tai jeketti tai juska? Tarkista ne mei johannekselaisest sanakirjast. 44 sivua. **8,00 €**.

JÄI VAIN NIMI SANKARIN Johannekselaiset toisessa maailman-sodassa

(Pirkko Kanervo)

496 sivua, yli 300 kuvaa. Vuoden 2014 karjalainen pitäjäkirja. **35,00 € (100,00 €/3 kpl)**.

JOHANNES LÄHELLÄ – KAUKANA

(toim. Outi Fingerroos, Marjatta Haltia, Outi Toivonen)

Seuran 50-v. juhla julaishu. Tapahtumia seuran 50-vuotis-taipaleelta. Evakkoelämää 1939-1945. Rakentamisen ja sopeutumisen aika. Vanhat yhteisöt ja yhdistykset – luopu-misen aika. Seuratoiminta yhdistää – karjalaisuus kukoistaa. Johannekselaiset aseveljet ja veteraanit. 310 sivua. **5,00 €**.

JOHANNEKSELAISII RUOKII

(toim. Marjatta Haltia, Pirkko Kolehmainen, Pirkko Mäki; 2. painos Outi Toivonen)

Kirjoituskilpailun satoa. Perinneruokia sormituntumalla. Koko A5, 40 sivua. **5,00 €**.

MUISTOJEN VAAHTOLA ROKKALA RIIONSAARI

(toim. Anne Pentti).

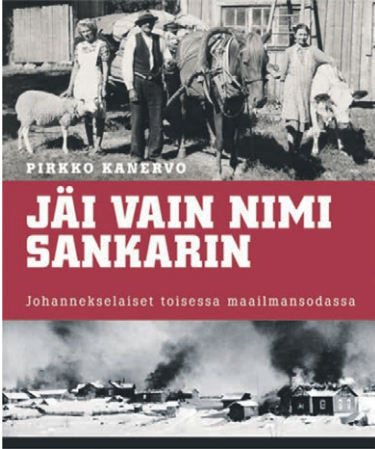
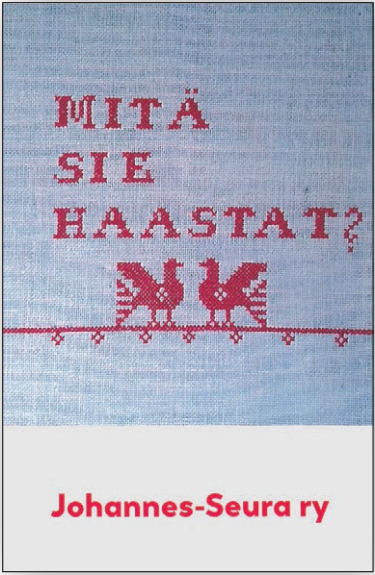
Johannekselaisessa julkaistuista artikkeleista koottu 202-sivuinen runsaasti kuvitettu kirja kertoo elävästi havaintoja ja tuntemuksia eletystä elämästä Johannesen kirkonkylässä, Rokkalan tehdaskylässä ja läheisessä Riionsaarella. Muutama kappale vielä saatavana! **20,00 €**.

Myynnissä myös mm.

VIIPURIN LAHDELLA UURAAN VIERELLÄ - 1640 - 1939 Pukkisaaren kronikka

(Martti Kosonen)

Kronikka kertoo Pukkisaaren asukkaista ja heidän elämästään 300 vuoden ajalta, jokaisen nimeltä mainiten sekä osoittaen hänen paikkansa sukupuussa ja kyläyhteisössä. 525 sivua. **40,00 €**.

MINUN VAAHTOLANI

(Heikki T Pentti)

Heikki Pentin omakohtainen kertomus Pentti-nimiseen sukuun kuuluvien esivanhempiansa vaiheista Johannesessa. Mielenkiintoisia yksityiskohtia Johannesen pitäjän historiasta. Kuvitettu, karttoja. 13 x 20 cm, 195 sivua. **22 €**.

HÖRKÖN MÄELTÄ NYKY-SUOMEEN

(Simo Hörkön sukuyhdistys ry)

Simo Kristianinpoika Hörkön suvun vaiheita, juuret Johannesessa – Koskijärveltä kotoisin. Sukuyhdistys ja sen toimintaa. Jälkipolvet sukuhaaroittain. 292 sukutaulua. 148 sivua, **30,00 €**.

VILJO VYYRYLÄINEN - punaorpo - Marskin ritari – luottamus-mies

(Heimo Kukkonen)

Kolmas sija Suomen Sotahistoriallisen Seuran pro gradu –kilpailussa 2010. Koko A5, 171 sivua. Poliittisen historian julkaisuja 35 Poliittinen historia/Turun yliopisto, **12,00 €**.

MAAN KORVESSA KULKEVI Evakkolasten kasvukokemusten tunnemuistot ja hyvinvointi

(Eeva Riutamaa)

Tutkimus luovutetusta Karjalasta lähtöisin olevien evakkolasten tunne-muistoista ja niiden yhteydestä myöhempään hyvinvointiin. 234 sivua. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C, Scripta lingua Fennica edita, **20 €**.

KASKISAVUJA KAIJALASTA Vincentius Viipurista – Väntsit Kaijalan kylästä 2000-luvulle

(Risto Väntsi)

Väntsi-suvun historiaa 1540-luvulta alkaen. Sukutauluja. 376 sivua. Vuoden 2008 sukukirja. **60,00 €**. Hintoihin lisätään mahdolliset toimituskulut.

Muita tuotteita (adressit, viirit ym.) Johannes-Seuran kotisivulla <http://www.johannes.fi/tuotteet.htm>.

Johanneksen naisen uusi kansallispuku <http://www.johannes.fi/linkit.htm>.

Kuvassa Uuraan satamaa illan hämyssä 1920-luvulla. Täällä Ravansaaren ja Uuraan lastaajat näyttivät parisen vuosikymmentä aikaisemmin ”kaapin paikan” heidän elinkeinoaan uhanneille. Kuvalähde WAY. B6a4 (CC BY 4.0).

Kuvasta välittyy leppoisa tunnelma. Toista oli kuitenkin 1900-luvun alussa, jolloin Uuraan sataman työväki yhdessä tuumin kampailli toimeentulonsa puolesta. Näinä vuosina käytiin kolme lastaajille voitokasta voimainkoetusta. He näyttivät yhteisöllisen voimansa. Työväenyhdistyksen nimissä jopa tapeltiin satamaan tunkevia vieraita vastaan.

Jos mielenkiintosi heräsi, tutkimukseni, ”Uuraan uhmakkaat lastaajat – oman onnensa seppinä 1896 _ 1914” kertoo asiasta tarkemmin. Se on julkaistu ns. nettikirjana ja on ilmaiseksi luettavissa. Näpyttele tietokoneelle: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/319831> tai ”googleta” otsikko.

Historiaa uusiksi

Tulipalo tuhosi syksyllä 1930 Uuraan Työväentalon yläkerran ja arkisto haihtui tuhkana tuuleen. Tutkimuksen lähdeaineistona ovatkin Helsingin yliopiston kirjaston digitoimat ajankohdan (viipurilaiset) sanomalehdet. Niistä välittyy ehjempi kuva Uuraan Työväenyhdistyksen alkua ajoilta kuin Ravansaaren ja Uuraan muistitietoon perustuvassa kirjallisuudessa. Uuraan työväen historiaa olen uudistanut tältä osin ja Uuraan sataman ”käsäkurat”, niin lastaajamiehet ja -naiset kuin stuuvaritkin, saavat ansaitsemaansa kunnioitusta.

Martti Kosonen, paljasjalkainen uuraalainen ja stuuvarin tyttärenpoika

Karjalan Liiton loppuvuoden tapahtumia

Sielunmaisemia - Teoksia Karjalan Liiton taidekokoelmasta -näyttely on nähtävillä Heinolan taidemuseossa 27.9.-22.11.2020.

Esille tulee viitisenkymmentä liiton kokoelmaan kuuluvaa teosta; grafiikkaa, öljyväritöitä ja joitain pienoisveistoksia. Suurimmat teoskokonaisuudet ovat **Väinö Rautiolta** ja **Toivo Talvelta**. Lisäksi näyttelyssä on esillä **Daniel Pesun** ja **Eero Lehiköisen** öljyväritöitä, **Venny Soldan-Brofeltin**, Toivo Talven ja **Tuulikki Pietilän** grafiikkaa, **Jussi Mäntysen** ja **Alpo Sailon** veistoksia, **Einari Wehmaan** ja **Anja Luolajan-Mikkolan** töitä ja ryhmä pieniä Viipuri-aiheisia taideteoksia. <https://www.karjalanliitto.fi/tapahtumat/taidetta-karjalan-liiton-kokoelmista-heinolan-taidemuseossa.html>

Taiteilijaprofessori Oili Mäen ryijy- ja tähänataide -näyttely Karjalatalolla

Karjalan Liiton 80-vuotisjuhlavuoden kunniaksi on Karjalatalon ala-aulassa esillä taiteilijaprofessori **Oili Mäen** taide-tekstiilejä 28.10.–7.12.2020. Nähtävillä on toistakymmentä tekstiilityötä vuosien varrelta ja myös audiovisuaalisesti esitettynä. Teokset ovat Oili Mäen taidesäätöön hallinnoimasta kokoelmasta. Monille Karjalatalon kävijöille on tuttu taiteilija Mäen Karjalatalolla pysyvästi oleva neliosainen ryijy, Karjalainen elegia.

<https://www.karjalanliitto.fi/tapahtumat/taiteilijaprofessori-oili-maen-ryijy-ja-takanataide-nayttely-karjalatalolla.html>

Karjalaiset suku- ja pitäjämarkkinat

28.11.2020 10:00 - 28.11.2020 14:00 | 00610 Helsinki, Karjalatalo, Käpylänskuja 1

Suku- ja pitäjämarkkinat ovat suku- ja pitäjaseurojen ja pitäjäsäätiöiden areena oman pitäjänsä ja luovutetun Karjalan tunnetuksi tekemisessä. Lauantaina 28.11. klo 10-14 Karjalatalolla pitäjä- ja sukuseurojen edustajat esittelevät pitäjäänsä ja seuran toimintaa. Myynnissä seuratuotteita ja karjalaista kirjallisuutta, markkinat on myös oiva paikka tehdä jäsenhankintaa. Markkinoilla julkistetaan myös Vuoden karjalainen kirja ja Vuoden karjalainen pitäjä- ja sukukirja.

<https://www.karjalanliitto.fi/tapahtumat/karjalaiset-suku-ja-pitajamarkkinat-3.html>

Haluan olla mukana joulukuun Johannekselaisessa julkaistavissa joulutervehdyksissä.

Tiedot toimitettava marraskuun aikana toimistoon tai lehtitoimikunnalle. Tiedot voi laittaa myös sähköpostitse osoitteeseen: johannesseura@elisanet.fi.

Nimi:

Osoite:

.....

.....

Maksu 3 € suoritetaan käteisellä seuran toimistossa ()

Peritään vuoden 2021 lehtilaskun yhteydessä ()

Joulutervehdys voimassa toistaiseksi, maksu lehtimaksun yhteydessä ()

Kirjoitathan selkeästi, mieluummin isoin kirjaimin.

Kattavaa isännöintipalvelua Turun alueella

Turun talousalueen suurimpana yksityisenä isännöitsijätöimistönä olemme tarjonneet kokonaisvaltaisia isännöintipalveluita jo yli 50 vuoden ajan. Se on luonut näkemyksen siitä, miten isännöintialan ammattilaisen tulee toimia.

Varsinais-Suomen Isännöintitalo Oy on auktorisoitu ja ISA r.y:n auditoima, työntekijöidensä omistama isännöitsijätöimistö.

Kaipaako taloyhtiönne ammattitaitoisen ja osaavan isännöitsijätöimistön palveluita? **Ota meihin yhteyttä!**

Olette lämpimästi tervetulleita tutustumaan toimistoomme!

V-S Isännöintitalo Oy

Ari Kesäläinen, Toimitusjohtaja, RI (YAMK), AIT, ISA
p. 020 722 9944, 0400 523 194
Maariankatu 4 C, 20100 Turku
ari.kesalainen@isannointitalo.fi

www.isannointitalo.fi

Autokorjaamo Testipiste oy

Hallimestarinkatu 22
20780 KAARINA

Puh. (02) 243 5585
Faksi (02) 243 5100
Gsm (0400) 824 767
markku.hiiri@testipiste.fi

TOYOTA

autokorjaamo m.hiiri
testipiste

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy 9 kertaa vuodessa

Kustantaja ja julkaisija:

Johannes-Seura ry

Toimisto:

Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118

Avoimna: **keskiviikkoisin** klo 12-17 sekä kuukauden **ensimmäisenä ja kolmantena arklauantaina** klo 10-15. (ks. sivu 2)

www.johannes.fi

sähköposti: johannesseura@elisanet.fi

Päätoimittaja:

Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö

Puh: 050-3541 363

Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi

Lehtitoimikunta:

Marjatta Haltia, Liisa Katajainen, Sari Scimone, Kaija Sipilä ja päätoimittaja.

Lehden toimittajia:

Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.

Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu, palstan maksimileveys 70 mm).

Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.

Kuolinilmoitukset:

- korkeus < 10 cm = 80 €

- korkeus enintään 10-15 cm = 100 €

Kiitosilmoitukset: 5 €.

Tilaushinnat vuonna 2021:

Vuosikerta (9 lehteä) 35 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 40 €.

Lisänumerot 3 €/kpl + mahdolliset toimituskulut.

Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.

Toimituksellinen aineisto:

Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi julkaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.

Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen. Julkaisemisen jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan, muu aineisto pyydetään.

Vastuu ilmoituksista:

Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisesta sattuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Taitto: Esa Haltia

Sata-Pirkan Painotalo Oy